

Düzenleyici Odaklar Ölçeklerinin Kavramsal ve Ampirik Olarak İncelenmesi

Ş. Sinem ATAKAN¹

Öz

Literatürdeki çalışmalar düzenleyici odakların tüketici davranışları üzerindeki yaygın etkisini göstermektedir. Düzenleyici odakları ölçmek için birçok farklı ölçek kullanılabilir ve araştırmacıların bu ölçekler arasında bir seçim yapması gerekmektedir. Bu çalışma, sıkça kullanılan 4 düzenleyici odaklar ölçeğini (DOA – Higgins vd., 2001; KYOÖ - Lockwood vd., 2002; DOKF - Cunningham vd., 2005; DİS/DAS - Carver ve White, 1994) 299 katılımcı ile gerçekleştirilen bir anket çalışması ile karşılaştırmaktadır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlikleri test edilmiş, ayrıca tüm ölçeklerin birleştirildiği bir açımlayıcı faktör analizi ile ölçeklerin aynı kavramları ölçüp ölçmediği incelenmiştir. Bulgular ölçekler arasındaki geçerlilik, güvenilirlik ve kavramsal farklılıklar olduğuna ve düzenleyici odakların birden fazla boyutunun olabileceğine işaret etmektedir. Bu çalışma daha kapsamlı bir düzenleyici odaklar ölçeği oluşturulmasına dair bir vizyon oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetim Odakları, Düzenleyici Odaklar Anketi (DOA), Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği (KYOÖ), Düzenleyici Odaklar Kısa Formu (DOKF), Davranışsal İnhibisyon Sistemi / Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği (DİS/DAS)

¹ Yrd. Doç. Dr., Özyeğin Üniversitesi İşletme Fakültesi, sinem.atakan@ozyegin.edu.tr
Geliş Tarihi / Received: 29.02.2016 Kabul Tarihi / Accepted: 15.04.2016

A Conceptual and Empirical Investigation of Regulatory Focus Scales

Abstract

Studies in literature point out to the widespread impact of regulatory focus on consumer behavior. There are several scales that may be used to measure regulatory focus and researchers have to make a choice among them. This study compares the 4 scales (RFQ – Higgins et al., 2001; Lockwood et al., 2002; Cunningham et al., 2005; BAS/BIS - Carver and White, 1994) that have been widely used in the literature through a survey study with 299 participants. The validity and reliability of the scales have been tested. In addition, all the scales have been combined for an exploratory factor analysis to test whether the scales in fact measure the same dimensions. The findings indicate that there are significant differences among the scales in terms of validity, reliability, and conceptual dimensions. Furthermore, the findings indicate the possibility of several sub-dimensions that measure regulatory focus. This study provides a vision for the construction of a new regulatory focus scale.

Keywords: Regulatory Focus, Event Reaction Questionnaire (ERQ or RFQ), Prevention / Promotion Scale, Behavioral Inhibition System/Behavioral Activation System (BIS/BAS) Scale

Giriş

Sosyal-psikoloji temelli düzenleyici odaklar kuramı, tüketicilerin motivasyonlarını anlamaya yönelik olduğu ve tüketicilerin psikolojik süreçlerini ve davranışlarını açıklayabildiği için pazarlama literatüründe kendine önemli bir yer edinmiştir. Düzenleyici odaklar kuramı² (Higgins,

² Yapılan Türkçe literatür taramasında “regulatory focus theory” teriminin karşılığı olarak Türkçe çalışmalarda birden fazla terim kullanılabildiği (örn., düzenleyici odaklar kuramı, yönetim odakları teorisi, denetim odakları kuramı) görülmüştür. Bu çalışmada, terim olarak “düzenleyici odaklar kuramı” kullanılmıştır. Ayrıca düzenleyici odaklar kuramının alt-boyutu “promotion” için Türkçe’de iki farklı terimin (yaklaşımci ve yönelimci) kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmada terim olarak “yönelimci” tercih edilmiştir. Düzenleyici odaklar kuramının diğer alt-boyutu olan “prevention” için ise Türkçe literatürde genel bir uyum söz konusudur ve “kaçıncı” terimi kullanılmaktadır.

1997) bireylerin belli hedeflere ulaşmak için tercih ettikleri stratejiler ve bu stratejilerin altında yatan güdüsel sistemi ele alır. Bireylerin güdüsel yönelimleri iki farklı öz-düzenleme (*self-regulation*) sistemine (yönelimci ve kaçınmacı) dayanmaktadır. Kaçınmacı sistem güvenlik ve koruma temelli, yönelimci sistem ise bakım ve beslenme odaklıdır. Dolayısıyla kaçınmacı sistem zararları ve olumsuz sonuçları engellemeyi, yönelimci sistem ise kazanımları ve olumlu sonuçları hedef almayı öne çıkarır. Düzenleyici odaklar kuramına göre bireylerin hem kaçınmacı hem de yönelimci odakları bulunsa da odaklardan birisi daha baskın olmaktadır ve bu odak tüketicilerin hangi hedefleri önemli bulacaklarını ve bu hedeflere nasıl ulaşacaklarını belirlemektedir (Higgins, 1997, 1998).

Düzenleyici odakların tüketici davranışları üzerinde yaygın bir etkisi bulunmaktadır. Kaçınmacı ve yönelimci odaklar düşünme ve seçim setlerinin (*consideration and choice sets*) oluşturulmasını (Pham ve Chang, 2007), duygu durumunu (Higgins vd., 1997), karar verme davranışını (Levine vd., 2000), alınan yatırım riskini (Zhou ve Pham, 2004), girişimcilik davranışını (Arslan, 2014) ve yöneticilerin kurumsallaşmaya yönelim tutumlarını (Bayazıt vd., 2011) etkileyebilmektedir. Düzenleyici odakların karar verme aşamasında beyin aktiviteleri üzerindeki etkisi de gösterilmiştir. Cunningham vd. (2005) tarafından yapılan fMRI çalışması, kaçınmacı ve yönelimci odağın sırasıyla olumsuz ve olumlu uyarıcılar karşısında beyinde daha fazla uyarıma neden olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, kişinin baskın düzenleyici odağının hedefe ulaşmak için izlenen strateji ile (yönelimci veya kaçınmacı) uyumlu olması sonucunda ortaya çıkan düzenleyici uygunluğun (*regulatory fit*) (Higgins, 2000) da tüketici davranışlarını etkilediği gösterilmiştir. Birçok çalışma (Avnet vd., 2013; Aaker ve Lee, 2006) düzenleyici uygunluğun bireylerin motivasyonunu artırdığını göstermektedir. Motivasyonun yanı sıra, düzenleyici uygunluk bir ürünün finansal açıdan değerlendirilmesini (Avnet ve Higgins, 2003; Higgins vd., 2003), mesajın ikna etkisini (Lee ve Aaker, 2004; Koenig vd., 2009) ve bir program veya davranışın algılanan ahlaki doğruluğunu da (Camacho vd., 2003) etkileyebilmektedir.

Düzenleyici odakları ölçmek için farklı araştırmacılar (örn., Higgins vd., 2001; Lockwood vd., 2002; Cunningham vd., 2005; Carver ve White, 1994) tarafından geliştirilen birçok ölçek bulunmaktadır. Düzenleyici odakları bu farklı ölçekleri kullanarak ölçen hem uluslararası hem de ulusal birçok çalışma vardır. Fakat, Summerville ve Roesse (2008) tarafından yapılan bir araştırma Higgins vd. (2001) ve Lockwood vd. (2002) tarafından geliştirilen ölçeklerin birbirleriyle korelasyonlarının düşük olduğuna dikkat çekmektedir. Literatürdeki bulguları karşılaştırmak ve birleştirmek ancak kullanılan ölçekler aynı kavramları ölçüyorsa mümkündür. Farklı boyutları ölçen ölçeklerin bulguları ile varılan sonuçları karşılaştıran veya birleştiren çalışmalar sağlıklı olmayacaktır.

Kendi araştırmalarında düzenleyici odakları ölçen araştırmacıların ölçekler arasında da bir seçim yapması gerekmektedir. Geçerliliği ve güvenilirliği yüksek ölçekleri kullanmak araştırmaların bilimsel kalitesini artıracaktır. Düzenleyici odaklar kuramının tüketici davranışları üzerindeki yaygın etkisi düşünüldüğünde, doğru ölçeği kullanmanın önemi daha da öne çıkmaktadır. Haws vd. (2010) tarafından yapılan bir araştırma düzenleyici odaklar ölçekleri arasında iç tutarlılık bakımından farklılıklar olduğuna dikkat çekmektedir. Yapılan literatür taramasında ölçeklerin Türkçe uyarlamalarını geçerlilik ve güvenilirlik bakımından karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır

Bu çalışma literatürde sıkça kullanılan dört ölçeği hem kavramsal hem de geçerlilik ve güvenilirlik bakımından karşılaştırmaktadır. Dört ölçeğin aynı boyutları ölçüp ölçmediğini ve ölçmüyorsa nasıl farklılaştıklarını ve hangi ölçeklerin hangi boyutları ölçtüklerini ortaya çıkarmaktadır. Düzenleyici odaklar ölçeklerini hem kavramsal hem de ampirik olarak karşılaştıran bu çalışma, düzenleyici odaklar kuramını çalışmalarında kullanmak isteyen araştırmacılara ışık tutabilir.

Makalenin bundan sonraki bölümlerinde düzenleyici odaklar kuramı ve literatürde sıkça kullanılan dört ölçek detaylı olarak açıklanmış, araştırmanın yöntemi ve bulgular anlatılmış, ve son olarak da sonuç, değerlendirme ve öneriler sunulmuştur.

Düzenleyici Odaklar Kuramı

Düzenleyici odaklar kuramına (Higgins, 1997) göre hedefe yönelik davranışlar iki farklı motivasyonel sistem (kaçınmacı ve yönelimci) tarafından düzenlenmektedirler. Bu iki sistem bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için farklı roller üstlenmektedirler. Kaçınmacı sistem güvenliği sağlamak ve korumak ile ilgilenir. Dolayısıyla olumsuz sonuçların yokluğu kaçınmacı odağı yüksek kişileri mutlu ederken, olumsuz sonuçların varlığı ve kayıplar acı verir. Sorumluluklar, yapılması gerekenler, yükümlülükler, görevler, koruma ve güvenlik ihtiyaçları kaçınmacı odağı motive eder. Diğer taraftan yönelimci sistem ödül kazanmaya odaklıdır. Olumlu sonuçların mutlu eden varlığı veya acı veren yokluktan etkilenir. Yönelimci odağı baskın olan kişileri başarılar, kazançlar, istekler ve idealler gibi daha yüksek seviyedeki motivasyonlar harekete geçmeye teşvik eder. Diğer bir deyişle, yönelimci odağı baskın bireyler olumlu sonuçlara daha duyarlı olup, olumlu sonuçları artırmaya çalışırken, kaçınmacı odağı baskın bireyler ise olumsuz sonuçlara daha duyarlı olup, olumsuz sonuçları en aza indirmeye çalışır (Förster vd., 2001; Pham ve Higgins, 2005).

Düzenleyici odaklar hedeflere (örn., sınavdan yüksek not almak) ulaşmak için kullanılan davranışları da etkiler. Kaçınmacı odağı yüksek kişiler kaçınma davranışı (örn., çevresel uyaranlardan uzak durmak) sergilerken, yönelimci odağı yüksek kişiler yaklaşma davranışı (örn., sınıf arkadaşları ile bir çalışma grubu kurmak) sergiler. Kaçınma ve yaklaşma davranışı ceza ve ödüle duyarlılığı inceleyen Pekiştirmeye Duyarlılık Kuramı'nda da (*Reinforcement Sensitivity Theory*) (Gray, 1987; 1990) yer almaktadır. Bu kurama göre iki temel motivasyonel sistem (davranışsal inhibisyon sistemi ve davranışsal aktivasyon sistemi) kişilerin yaklaşma ve kaçınma (*approach versus avoidance*) davranışlarını belirler. Davranışsal inhibisyon sistemi (DİS) ceza olasılığından kaçınma davranışlarını düzenler ve olumsuz sonuçlara duyarlıdır. Davranışsal aktivasyon sistemi (DAS) ise yaklaşma davranışının oluşmasında rol alır ve ödüllere duyarlıdır. Yüksek DİS aktivasyonu negatif duyguların (örn., korku, anksiyete, üzüntü), DAS ise pozitif duyguların ve dürtüsel dav-

ranışların oluşmasında rol oynar (Şişman, 2012). Düzenleyici odaklar davranışsal inhibisyon ve davranışsal aktivasyon sistemlerinden daha üst düzeyde bir motivasyon sistemidir. Düzenleyici odaklar dikkat ve değerlendirme sistemlerini yönetir ve dolayısıyla, yaklaşma ve kaçınma davranışını belirler (Cunningham vd., 2005). Diğer bir ifade ile, kaçınmacı odak DİS sistemini, yönelimci odak ise DAS sistemini aktive etmektedir.

Düzenleyici Odaklar Ölçekleri

Düzenleyici odaklar ölçeklerinin en yaygınlarından biri düzenleyici odakların kurucusu Higgins ve arkadaşları tarafından 2001 yılında geliştirilen Düzenleyici Odaklar Anketi (*Regulatory Focus Questionnaire - RFQ* veya *Event Reaction Questionnaire - ERQ*)'dir (Higgins vd., 2001). Düzenleyici Odaklar Anketi (DOA) kişinin geçmişindeki kaçınmacı ve yönelimci durumlar hakkında sorular içerir. 11 maddelik ölçeğin 6 sorusu yönelimci odağı, 5 maddesi ise kaçınmacı odağı ölçmeğe yöneliktir. İki alt-boyut arasındaki korelasyon genelde düşük seviyelerdedir, dolayısıyla iki alt-boyutun birbirinden bağımsız olduğunu söylemek mümkündür (Haws vd., 2010). Ölçeğin temelinde, düzenleyici odakların kişinin geçmişindeki ve özellikle çocukluk dönemindeki tecrübelerinden kaynaklandığı varsayımı yatmaktadır.

Literatürde yaygın olarak kullanılan diğer bir ölçek de Lockwood ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilen Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği (KYOÖ)'dir. Literatürde Lockwood ölçeği olarak da geçmektedir. Toplam 18 maddeden oluşan ölçek, yönelimci ve kaçınmacı odakları her biri 9 maddeden oluşan 2 alt boyut ile ölçmektedir. DOA gibi bu ölçekte de iki alt-boyut arasındaki korelasyon düşük seviyelerdedir ($r = 0.17$) (Lockwood vd., 2002; Doğruyol, 2008). KYOÖ geçmişteki davranış ve düşünceleri değil, şu andaki ve gelecek ile ilgili düşünce ve planları ihtiva eden sorular içerir (örn., sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm, genellikle gelecekte elde etmeyi umduğum başarılarla odaklanırım). Ayrıca DOA'dan farklı olarak duygular da (örn., endişe, kaygı) düzenleyici odakların parçası olarak ölçülmektedir. Fakat duygular sadece kaçınmacı odaklar alt-boyutunda ölçeğe dahil edilmiş-

tır; yönelimci odak alt-boyutu için duyguları ölçmeye yönelik bir madde yoktur. İlaveten, KYOÖ'nin 18 maddesinden 4'ü daha ziyade akademik başarı ve performans ölçmeye yönelik maddelerdir (örn., akademik hedeflerimi başaramayacağımdan dolayı sıklıkla endişelenirim). Dolayısıyla özellikle akademik başarı ile ilgili çalışmalarda kullanılması uygun olabilir (Haws vd., 2010).

Düzenleyici odakları ölçmek için kullanılan diğer bir ölçek ise Davranışsal İnhibisyon Sistemi / Davranışsal Aktivasyon Sistemi (DİS/DAS) Ölçeği'dir (*Behavioral Inhibition System / Behavioral Activation System – BIS/BAS scale*; Carver ve White, 1994). DİS/DAS ölçeği düzenleyici odaklardan ziyade ödül ve ceza sinyallerine duyarlı iki temel motivasyonel sistemi (yaklaşma ve kaçınma) ölçmeye yönelik geliştirilmişse de (Carver ve White, 1994), literatürdeki çalışmalar (Dholakia vd., 2005; Dholakia vd., 2006) DİS/DAS ölçeğini düzenleyici odakları ölçmek için de kullanmaktadır. Analize dahil edilmeyen 4 adet doldurma sorunun da (*filler items*) dahil olduğu 24 maddelik DİS/DAS ölçeği, 4 alt-boyuttan (davranışsal inhibisyon – 7 madde, ödüle duyarlılık – 5 madde, dürtü – 4 madde, eğlence arayışı – 4 madde) oluşmaktadır. Davranışsal inhibisyon alt-boyutu kaçınmacı odakla, ödüle duyarlılık alt-boyutu ise yönelimci odakla ilişkilidir. Ölçek, bilişsel tepkilerden ziyade, düzenleyici odakların duygusal tepki boyutunu ölçmektedir. Duygusal tepkilere ilaveten, DİS/DAS bireylerin düzenleyici odaklardan kaynaklanan motivasyon ve aktivasyon durumunu da ölçmektedir.

Düzenleyici odakları ölçmek için Cunningham vd. (2005)'in geliştirdiği Düzenleyici Odaklar Kısa Formu (DOKF) ise 4 maddeden oluşmaktadır. Yönelimci ve kaçınmacı odakları ikişer soru ile ölçmektedir. DOKF kişileri motive eden etkenleri (başarılar veya başarısızlıklar) ve odaklanılan faktörleri (fırsatlar veya olası aksilikler/olumsuzluklar) kapsamaktadır. Duygular ve bilişsel tepkiler ölçülmemektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Katılımcılar ve Prosedür

Çalışmaya İstanbul'daki özel bir üniversitenin farklı fakülte ve sınıflarından 325 öğrenci katılmıştır. Toplanan verilerin güvenilirliğinden emin olmak için anket çalışmasına teyit soruları (örn., bu soruyu okuyorsanız ortadaki şıkkı seçiniz, bu soruya cevap olarak beşinci seçeneği seçiniz) dahil edilmiştir. 26 katılımcının verisi (%8) teyit sorularını doğru cevaplamadıkları için analize dahil edilmemiştir. Analiz 299 katılımcının (214 kadın, 85 erkek) verisi ile yapılmıştır.

Katılımcılar çalışmaya katılım karşılığında ilgili derslerinden araştırmaya katılım puanı almışlardır. Öğrenciler çalışma saatlerine isimlerini yazdırıp araştırma laboratuvarına geldiklerinde, bir araştırma asistanı tarafından karşılanmış, onay formunu okuyup imzalamaları istenmiştir. Daha sonra katılımcılar birbirlerini görmelerini engelleyen paravanlarla ayrılmış bölmelerin bulunduğu geniş bir odada, bilgisayarlarda anket sorularını cevaplamışlardır. Çevrimiçi bir yazılım (Qualtrics) kullanılarak dört ölçek rastgele bir sırada katılımcılara sunulmuştur. Çalışmanın sonunda katılımcıların yaş ve cinsiyet bilgileri de toplanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.7 ($S = 2.65$) olup, %72'si kadındır.

Ölçekler

Düzenleyici Odaklar Anketi: DOA'nın İngilizceden Türkçeye çevrilmesi ilk olarak profesyonel bir tercüman tarafından yapılmış ve daha sonra bir İngilizce okutman tarafından Türkçeden İngilizceye çevirisi yapılmıştır. En son aşamada yazarın da katılımıyla çeviriler arasındaki farklılıklar tartışılarak giderilmiş ve ölçeğe son şekli verilmiştir (bakınız Ek 1). Katılımcılar ölçekte belirtilen olayları hangi sıklıkta yaşadıklarını 5'li Likert tipi ölçek (1 = Asla / Çok az, 5 = Çok sık) kullanarak belirtmişlerdir.

Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği: KYOÖ'nün Türkçe çevirisi Doğruyol'un 2008 yılındaki tez çalışmasından alınmıştır. Katılımcıların ifadelerine katılım düzeyleri 7'li Likert tipi ölçek (1= Hiç Katılmıyorum, 7 = Tamamen Katılıyorum) kullanılarak ölçülmüştür.

Davranışsal İnhibisyon Sistemi / Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği: DİS/DAS ölçeğinin Türkçeye uyarlaması Şişman (2012) tarafından yapılmıştır. Sadece davranışsal inhibisyon ve ödüle duyarlılık değil, 4 alt-boyutun hepsi (dürtü ve eğlence arayışı da) çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar ifadelerin uygunluk düzeylerini 7'li Likert tipi ölçek (1 = Bu ifade bana çok aykırı, 7= Bu ifade bana çok uygun) kullanarak belirtmişlerdir.

Düzenleyici Odaklar Kısa Formu: DOKF'nin Türkçeye çevirisi için DOA'da yapıldığı gibi iki yönlü çeviri tekniği uygulanarak, 4 madde (yaşamımı iyileştirecek fırsatlara odaklanırım, olası aksiliklerden ve olumsuz olaylardan kaçınmaya odaklanırım, esas olarak potansiyel başarıların peşinde koşarak motive olurum, ve daha çok muhtemel başarısızlıklardan kaçınarak motive olurum) Türkçeye çevrilmiştir. İfadelere katılım düzeyleri 7'li Likert tipi ölçek (1 = Hiç Katılmıyorum, 7 = Tamamen Katılıyorum) kullanılarak ölçülmüştür.

Araştırmanın Bulguları

Düzenleyici Odaklar Anketi'nin Geçerlilik Bulguları: LISREL 8.8 paket programı kullanılarak yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri $\chi^2 = 122.45$ ($df = 43$, $p < .001$), RMSEA = 0.08, NNFI = 0.93, CFI = 0.95 ve SRMR = 0.07 olarak elde edilmiştir (Tablo 1). Beş uyum iyiliği değerinden 3 tanesi (NNFI, CFI, SRMR) beklenen uyum değerlerini karşılamıştır; dolayısıyla modelin kabul edilebilir olduğunu söylemek mümkündür (Hu ve Bentler, 1998).

Tablo 1. DFA'ye İlişkin Uyum Değerleri

| Uyum Parametresi | DOA | KYOÖ | DİS/DAS | DOKF | Kabul Edilbilir Uyum Değerleri (Marsh ve Hau, 1996) |
|------------------|-------------------------------|--------------------------------|--------------------------------|----------------------------|---|
| χ^2 | 122.45, $p = 0.00$, df=43 | 645.26, $p = 0.00$, df=134 | 524.63, $p = 0.00$, df=165 | 5.76, $p = 0.16$, df=1 | $p > .05$ |
| RMSEA | 0.08 | 0.11 | 0.09 | 0.13 | < .05 |
| NNFI | 0.93 | 0.86 | 0.87 | 0.79 | > .90 |
| CFI | 0.95 | 0.88 | 0.89 | 0.97 | > .90 |
| SRMR | 0.07 | 0.12 | 0.10 | 0.04 | < .07 |

Çalışmaya dahil tüm ölçeklerin olası alt-yapılarını incelemek için her bir ölçek için ayrıca SPSS 20 paket programı kullanılarak açımlayıcı faktör analizi de yapılmıştır. Tüm açımlayıcı faktör analizlerinde promax döndürme ve en çok olabilirlik (*maximum likelihood*) faktör çıkarma yöntemi kullanılmıştır. Analizlerde faktör sayısına karar vermek için özdeğer (*eigen value*), özdeğer dağılımı grafiği (*Scree Plot*) ve varyans kriterleri kullanılmıştır.

Analiz sonucunda, özdeğer dağılımı grafiği 3 faktöre işaret etse de özdeğeri 1'in üzerinde 2 faktör çıkmaktadır. Ölçek maddelerinin toplam varyansın %42,09'unu açıkladığı görülmüştür. İlk faktör %23.63'ünü, ikinci faktör ise %18.47'ünü oluşturmaktadır. Maddelerinin istatistiksel olarak 2 boyutta anlamlı biçimde toplandığı fakat bu toplanmada kuramsal yapıya göre madde 8'de bir sapma olduğu görülmüştür (Tablo 2). Kuramsal olarak kaçınmacı boyutta olması gereken madde 8 hem kaçınmacı hem de yönelimci alt-boyuta yüklenmiştir. 7. ve 11. maddeler kuramsal olarak yüklenmeleri gereken boyutta fakat faktör yükleri 0.50'nin (Hair vd., 1998) altında (sırasıyla 0.398 ve 0.348) kalmıştır. Dolayısıyla Faktör 1'in dört maddeden (10, 1, 3, 9) oluştuğunu söylemek mümkündür. Diğer maddelerin hem kuramsal hem de istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde toplandığını söyleyebiliriz. Faktör 1 yönelimci odağı, Faktör 2 ise kaçınmacı odağı temsil etmektedir.

Tablo 2. Düzenleyici Odaklar Anketi (DOA)'nin Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Madde No_Düzenleyici Odak (Y/K*): | Faktör 1 | Faktör 2 |
|---|----------|----------|
| | Y* | K* |
| 10_Yönelimci_Hayatta başarılı olmak konusunda ilerleme kaydettiğimi hissediyorum. | -0.816 | |
| 1_Yönelimci_Çoğu insana kıyasla, genelde yaşamdan istediğinizi elde edemeyen biri misiniz? | 0.695 | |
| 3_Yönelimci_Bugüne dek ne sıklıkta sizi daha çok çalışmaya teşvik eden işler başardınız? | -0.69 | |
| 9_Yönelimci_Benim için önemli olan şeyleri başarmak konusunda, istediğim kadar başarılı bir performans sergileyemediğimi görüyorum. | 0.628 | |
| 7_Yönelimci_Denediğinizde farklı şeylerde genellikle başarılı olur musunuz? | -0.398 | |
| 11_Yönelimci_Hayatımda ilgimi çeken veya beni çaba harcamaya motive eden çok az hobi veya faaliyet buldum. | 0.348 | |
| 8_Kaçınmacı_Yeterince dikkatli olmamak, bazen başımı belaya soktu. | 0.228 | 0.215 |
| 6_Kaçınmacı_Büyürken, hiç anne babanızın karşı çıkacağı şekilde davrandınız mı? | | 0.819 |
| 2_Kaçınmacı_Büyürken, anne babanızın hoş görmeyeceği şeyleri yaparak "çizgiyi aştığımız" oldu mu? | | 0.796 |
| 4_Kaçınmacı_Büyürken anne babanızı sık sık sınırlendirir miydiniz? | | 0.75 |
| 5_Kaçınmacı_Anne babanızın koyduğu kurallara ne sıklıkta uyardınız? | | -0.573 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

DOA'nın Güvenilirlik Bulguları: Çalışmada güvenilirlik analizleri iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak ölçeğin iç tutarlılığı için her bir alt-boyut için ayrı ayrı madde-toplam analizi yapılmıştır ve ölçek maddelerinin $r = 0.47-0.83$ ($p < .001$) arasında değer aldıkları görülmüştür. İkinci olarak ise, iç tutarlık sınaması için gerçekleştirilen Cronbach Alfa analizi değerleri yönelimci ve kaçınmacı odaklar için sırasıyla .75 ve .76 çıkmıştır. İki alt boyut arasındaki Spearman korelasyonu ise .18 ($p < .01$) olarak saptanmıştır.

Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği'nin Geçerlilik Bulguları: Doğrulamalı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri $\chi^2 = 645.26$ ($df = 134$, $p < .001$), RMSEA = 0.11, NNFI = 0.86, CFI = 0.88 ve SRMR = 0.12 olarak elde edilmiştir (Tablo 1). Beş uyum iyiliği değerinden hiçbiri beklenen uyum değerlerini karşılamamıştır; dolayısıyla modelin kabul edilebilir olduğunu söylemek mümkün değildir.

Doğrulamalı faktör analizinden sonra açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Özdeğer dağılımı grafiği 3 faktöre işaret etse de özdeğeri 1'in üzerinde 4 faktör çıkmaktadır. Ölçek maddelerinin toplam varyansın %60.89'unu açıkladığı görülmüştür. Faktörler varyansın sırasıyla %28.88, %18.87, %7.24 ve %5.89'unu oluşturmaktadır. İlk iki ve son iki faktör arasında çarpıcı bir fark bulunmaktadır. İlk iki faktör toplam varyansın %47.76'sını oluştururken diğer 2 faktör ise toplamda %13.13'ini oluşturmaktadır. Bu sebeple ölçeğin iki boyutlu olarak değerlendirilmesi uygundur. Fakat olası alt-boyutların keşfedilebilmesi için açıklayıcı faktör analizinde ortaya çıkan tüm faktörlerin kavramsal incelemesi yapılmıştır.

Ölçek maddelerinin istatistiksel olarak 4 boyutta toplandığı görülmüştür (Tablo 3). Fakat, faktör analizi çift yüklenimli maddeler olduğunu (1, 9, 7, 15, 6) göstermektedir. Faktör 1 kaçınmacı, Faktör 2 ve Faktör 4 yönelimci odaklarla ilişkilidir.

Tablo 3. Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği (KYOÖ)'nin Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Madde No_Düzenleyici Odak (Y/K): | Faktör 1 | Faktör 2 | Faktör 3 | Faktör 4 |
|---|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| | K* | Y* | Y*/K* | Y* |
| 11_K_Yaşamımda genellikle, kazançlara ulaşmaktan ziyade kayıpları önleme eğilimi gösteririm. | 0.748 | | | |
| 1_K_Genellikle, hayatımdaki olumsuz olayları engellemeye odaklıyım. | 0.737 | | | 0.263 |
| 10_K_Sıklıkla, hayatımdaki olası başarısızlıkları nasıl önleyebileceğimi düşünürüm. | 0.703 | | | |
| 9_K_Sıklıkla, kendimi başıma gelmesinden korktuğum kötü şeyleri yaşarken hayal ederim. | 0.627 | | | -0.302 |
| 4_K_Gelecekte olmaktan korktuğum kişi hakkında sıkça düşünürüm. | 0.574 | | | |
| 2_K_Sorumluluk ve yükümlülüklerimi yeterince yerine getiremeyeceğim diye tedirgin olurum. | 0.487 | | | |
| 7_K_Akademik hedeflerimi başaramayacağımdan dolayı sıklıkla endişelenirim. | 0.433 | | 0.298 | |
| 3_Y_Sık sık umutlarımı ve hedeflerime nasıl ulaşacağımı hayal ederim. | | 0.756 | | |
| 5_Y_Gelecekte idealimde olmak istediğim kişi hakkında sıkça düşünürüm. | | 0.681 | | |
| 17_Y_Sık sık kendimi, başıma gelmesini umut ettiğim güzel şeyleri yaşarken hayal ederim. | | 0.645 | | |
| 12_Y_Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusundaki isteklerimi gerçekleştirmektir. | | | 0.89 | |
| 13_K_Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusunda olası bir başarısızlıktan kaçınmaktır. | | | 0.778 | |
| 8_Y_Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm. | | | 0.592 | |
| 15_K_Kendimi temel olarak, "olmam beklenen" kişi olmaya çalışan; yani görevlerini, sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan biri olarak görüyorum. | 0.268 | | 0.294 | |
| 16_Y_Genellikle, yaşamımda olumlu sonuçlar elde etmeye odaklanırım. | | | | 0.677 |
| 14_Y_Kendimi temel olarak, "idealimdeki ben"e ulaşmaya çalışan; yani umutlarını, arzularını ve hayallerini gerçekleştirmeye çalışan biri olarak görüyorum. | | | | 0.596 |
| 1_Y_Genel olarak, başarısızlığı önlemekten ziyade başarıya ulaşmaya çabalarım. | | | | 0.588 |
| 6_Y_Genellikle, gelecekte elde etmeyi umduğum başarılarla odaklanırım. | | 0.356 | | 0.446 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

Faktör 1 genel olarak olumsuz olaylarla ilgili düşünce ve planları (örn., olası başarısızlıkları ve kayıpları önleme) yansıtmaktadır. Faktör 2 gelecekteki olumlu olaylar, umut ve gelecek planları ile ilgilidir. Faktör 3 kaçınmacı ve yönelimci maddelerin birleşiminden oluşmaktadır. Faktör 3'deki çift yüklenmemiş üç madde derslerle ilgili ifadelerdir. Faktör 4, birinci faktörün karşılığı olarak olumlu olaylar ile ilgili düşünce ve planlarla ilgili ilgilidir. Fakat Faktör 1 varyansın %28.88'ini açıklarken, Faktör 4 sadece %5.89'unu açıklamaktadır.

KYOÖ'nün Güvenilirlik Bulguları: Madde-toplam analizi sonucunda ölçek maddelerinin $r = 0.35-0.70$ ($p < .001$) arasında değer aldıkları görül-

müştür. Cronbach Alfa analizi değerleri yönelimci ve kaçınmacı odaklar için sırasıyla .81 ve .82 çıkmıştır. İki alt boyut arasındaki Spearman korelasyonu ise 0.44 ($p < .01$) olarak saptanmıştır.

Davranışsal İnhibisyon Sistemi / Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği'nin Geçerlilik Bulguları: Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri $\chi^2 = 524.63$ ($df = 134$, $p < .001$), RMSEA = 0.09, NNFI = 0.87, CFI = 0.89 ve SRMR = 0.10 olarak elde edilmiştir (Tablo 1). Hiçbir uyum iyiliği değeri beklenen uyum değerini karşılamamıştır. 4 alt-boyutlu modelin kabul edilebilir olduğunu söylemek mümkün değildir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, özdeğer dağılımı grafiği 3 faktöre işaret etse de özdeğeri 1'in üzerinde 6 faktör çıkmaktadır. Ölçek maddelerinin toplam varyansın %57.13'ünü açıkladığı görülmüştür. Faktörler varyansın sırasıyla %19.52, %15.16, %6.80, %5.78, %5.17 ve %4.70'ini oluşturmaktadır. İlk iki faktör ve diğer dört faktör arasında çarpıcı bir fark bulunmaktadır. İlk iki faktör varyansın %34.68'ini oluştururken diğer 4 faktör toplamda %22.45'ini oluşturmaktadır. Bu sebeple ölçeğin iki boyutlu olarak değerlendirilmesi uygun olabilir. Fakat olası alt-boyutların keşfedilebilmesi için açımlayıcı faktör analizinde ortaya çıkan tüm faktörlerin kavramsal incelemesi yapılmıştır.

Analiz sonucunda, ölçek maddelerinin istatistiksel olarak 6 boyutta toplandığı görülmüştür. Fakat, Faktör 6 sadece doldurma maddelerden oluşmaktadır. Doldurma maddelerden bir tanesi (madde 17) Faktör 1'e yüklenmiştir (Tablo 4). Faktör 1 davranışsal inhibisyon yani kaçınmacı boyut ile ilişkilidir. Faktör 2 ödüle (veya olumlu olaylara) duyarlılık ile ilgilidir. Faktör 3 ödüle duyarlılık ve dürtü/güdü'nün karışımı olarak ortaya çıkmaktadır. Sorulara anlam açısından bakıldığında bu boyutun motivasyon ile ilgili olabileceği de düşünülmektedir. Faktör 4 yönelimci odak maddeleri ile ilişkilidir; fakat bu faktördeki birçok madde (9, 3, 15) çift faktöre yüklenmiştir. Sadece madde 4 yalnızca Faktör 4'e yüklenmiştir, dolayısıyla bu faktörün yorumlanması anlamlı olmayacaktır. Faktör 5 yönelimci odakla ilişkilidir ve eğlence arayışını temsil etmektedir.

Tablo 4. DIS/DAS Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Madde No. Boyut***: | Faktör 1 | Faktör 2 | Faktör 3 | Faktör 4 | Faktör 5 | Faktör 6 |
|---|-----------------|-----------------|----------------------|-----------------|-----------------|----------|
| | Boyut 1 / K* | Boyut 2 / Y* | Boyut 2 ve 4 / Y* | Boyut 4 / Y* | Boyut 3 / Y* | - |
| 24_Boyut1_Hata yapmaktan endişelenirim. | 0.794 | | | | | |
| 16_Boyut1_Eğer hoş olmayan bir şeyin olacağını düşünürsem, genellikle oldukça "gerilirim". | 0.756 | | | | | |
| 8_Boyut1_Eleştirilme veya azarlanma beni oldukça incitir. | 0.657 | | | | | |
| 19_Boyut1_Önemli bir şeyi kötü yaptığımı düşündüğümde endişelenirim. | 0.548 | 0.258 | | | | |
| 22_Boyut1_Arkadaşlarıma kıyasla çok az korkum vardır. | -0.496 | | | | | |
| 2_Boyut1_Başıma kötü bir şey gelmek üzere olsa bile, nadiren korkarım veya sinirlenirim. | -0.452 | | | | | |
| 13_Boyut1_Birisinin bana kızgın olduğunu bildiğimde veya düşündüğümde, oldukça endişelenirim veya üzülürüm. | 0.352 | 0.325 | | | | |
| 7_Boyut2_İstedğim şeyi elde ettiğimde, heyecanlı ve enerji dolu olurum. | | 0.768 | | | | |
| 14_Boyut2_İstedğim bir şey için bir fırsat yakaladığımda hemen heyecanlanırım. | | 0.633 | | | | |
| 23_Boyut2_Bir yarışmayı kazanmak beni heyecanlandırır. | | 0.512 | | | | |
| 17_**_Çoğu zaman insanların neden öyle davrandıklarını merak ederim. | | 0.474 | | | | |
| 12_Boyut4_İstedğim şeyi elde etmek için bir ihtimal görürsem, hemen harekete geçerim. | | | 0.687 | | | |
| 9_Boyut4_Bir şeyi istediğimde, genellikle onu elde etmek için elimden ne geliyorsa yaparım. | | | 0.626 | 0.291 | | |
| 4_Boyut2_Bir şeyi yapmakta iyiysem, onu devam ettirmeyi severim. | | | 0.448 | | | |
| 18_Boyut2_Başıma iyi şeylerin gelmesi, beni çok olumlu etkiler. | | | 0.426 | | | 0.252 |
| 3_Boyut4_İstedğim şeyleri elde etmek için, her yolu denerim. | | | 0.381 | 0.74 | | |
| 21_Boyut4_Bir şeyi elde etmeye çalıştığım zaman "kural tanımam". | | | | 0.726 | | |
| 15_Boyut3_Çoğu zaman düşünmeden o an aklıma eseni yaparım. | | | -0.268 | 0.4 | 0.292 | |
| 5_Boyut3_Eğlenceli olacağımı düşündüğüm yeni şeyleri denemeye her zaman istek duyarım. | | | | | 0.858 | |
| 20_Boyut3_Heyecan ve yeni duygular yaşamayı çok isterim. | | | | | 0.538 | |
| 10_Boyut3_Çoğu zaman bir şeyleri başka bir sebep olmaksızın, sırf eğlenceli olabilecek diye yapmak isterim. | | | | | 0.497 | |
| 6_**_Nasıl giyindiğim benim için önemlidir. | | | | | | 0.552 |
| 11_**_Saç kestirmek gibi şeylere zaman bulmak benim için zordur. | | | | | | -0.42 |
| 1_**_Bir insanın ailesi, hayatındaki en önemli şeydir. | | | | | | 0.274 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

** Doldurma maddeler = 1, 6, 11, 17

*** Boyut 1 = Davranışsal İnhibisyon, Boyut 2 = Ödüle Duyarlılık, Boyut 3 = Eğlence Arayışı, Boyut 4 = Dürtü/Güdü

DIS/DAS Ölçeği'nin Güvenilirlik Bulguları: Madde-toplam analizi sonucunda ölçek maddelerinin $r = 0.56-0.86$ ($p < .001$) arasında değer aldıkları görülmüştür. Ölçeğin 4 alt boyutunun Cronbach Alfa katsayıları $\alpha=.77$ (davranışsal inhibisyon / kaçınmacı), $\alpha=.76$ (ödüle duyarlılık / yönelimci), $\alpha=.61$ (eğlence arayışı/ yönelimci), ve $\alpha=.77$ (dürtü-güdü / yönelimci)'dir. Cronbach Alfa değerleri kabul edilebilir düzeydedir. Dört alt boyut arasındaki Spearman korelasyonu ise -0.12 ve 0.38 arasında değişmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. DİS/DAS Alt-boyutlar Arası Spearman Korelasyonu

| | Boyut 1 | Boyut 2 | Boyut 3 | Boyut 4 |
|--------------------------------|---------|---------|---------|---------|
| Boyut 1_Davranışsal İnhibisyon | 1 | | | |
| Boyut 2_Ödüle Duyarlılık | .328** | 1 | | |
| Boyut 3_Eğlence Arayışı | -0.072 | .316** | 1 | |
| Boyut 4_Dürtü | -.125* | .285** | .383** | 1 |

* $p < .01$, ** $p < .05$

Düzenleyici Odaklar Kısa Formu'nun Geçerlilik Bulguları: Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri $\chi^2 = 5.76$ ($df = 1$, $p < .05$), RMSEA = 0.13, NNFI = 0.79, CFI = 0.97 ve SRMR = 0.04 olarak elde edilmiştir (Tablo 1). Sadece 1 uyum iyiliği değeri (SRMR) beklenen uyum değerini karşılamıştır; dolayısıyla modelin kabul edilebilir olduğunu söylemek mümkün değildir.

Ölçek maddeleri arasındaki korelasyonlar çok düşük olduğu için (0.03 ve 0.50 arası), açımlayıcı faktör analizi bir faktör yapısı çıkaramamıştır.

DOKF'nun Güvenilirlik Bulguları: Madde-toplam analizi sonucunda ölçek maddelerinin $r = 0.77-0.92$ ($p < .001$) arasında değer aldıkları görülmüştür. Alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayılarının $\alpha = .56$ (yönelimci) ve $\alpha = .67$ (kaçınmacı) olduğu görülmüştür. Her iki alt-boyut için de Cronbach Alfa'nın düşük olduğu görülmektedir. İki alt boyut arasındaki Spearman korelasyonu $.19$ ($p < .01$) dir.

Ölçeklerin Toplu Açımlayıcı Faktör Analizi

Kuramsal olarak aynı boyutları (kaçınmacı ve yönelimci) ölçmesi beklenen 4 ölçek, bu varsayımın doğru olup olmadığını test etmek için toplu olarak açımlayıcı faktör analizine tutulmuştur. Eğer bu varsayım doğru ise sadece iki alt-boyutun (kaçınmacı ve yönelimci) ortaya çıkması ve her ölçekteki ilgili alt-boyutun kavramsal olarak uygun boyuta yüklenmesi beklenmektedir.

Analiz sonucunda, *özdeğer dağılımı grafiği* 6 faktöre işaret etse de özdeğeri 1'in üzerinde 12 faktör çıkmaktadır. Ölçek maddelerinin toplam var-

yansın %61,73'unu açıkladığı görülmüştür. Faktörler sırasıyla varyansın %14.84, %13.03, %6.78, %5.34, %4.27, %3.26, %2.89, %2.52 %2.44, %2.22, %2.13 ve %2.0'sini oluşturmaktadır. 12 faktörün anlamsal incelemesi aşağıda yapılmıştır. Her bir faktör hem kendi içinde hem de birbirleriyle olan ilişkileri bakımından kavramsal olarak incelenmiştir.

Gelecek odağı: Ortaya çıkan 1. ve 3. faktörler KYOÖ'deki kaçınımacı ve yönelimci maddelerden oluşmaktadır (Tablo 6). Faktör 1 anlamsal olarak incelendiğinde hemen hemen her maddenin gelecek odaklı ve umut ve hedefler için planlama yapmak ile ilgili olduğu görülmektedir. Faktör 3 anlamsal olarak incelendiğinde ise yine çoğu maddenin gelecek odaklı olduğu fakat bu sefer umut ve hedefler yerine olası başarısızlıklar ve kayıpları önlemeye ilişkin gelecek planlaması ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Faktör 1'e aynı kavramın yönelimci alt-boyutu, Faktör 3'e ise kaçınımacı boyutu denilebilir.

Tablo 6. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek Madde No Düzenleyici Odak (Y/K*): | Faktör 1 | Faktör 3 |
|---|----------|----------|
| | Y* | K* |
| KYOÖ_3_Y_Sık sık umutlarım ve hedeflerime nasıl ulaşacağımı hayal ederim. | 0.89 | |
| KYOÖ_5_Y_Gelecekte idealimde olmak istediğim kişi hakkında sıkça düşünürüm. | 0.757 | |
| KYOÖ_17_Y_Sık sık kendimi, başıma gelmesini umut ettiğim güzel şeyleri yaşarken hayal ederim. | 0.642 | |
| KYOÖ_6_Y_Genellikle, gelecekte elde etmeyi umduğum başarılarla odaklanırım. | 0.572 | |
| KYOÖ_14_Y_Kendimi temel olarak, "idealimdeki ben"e ulaşmaya çalışan; yani umutlarımı, arzularımı ve hayallerini gerçekleştirmeye çalışan biri olarak görüyorum. | 0.489 | |
| KYOÖ_16_Y_Genellikle, yaşamımda olumlu sonuçlar elde etmeye odaklanırım. | 0.417 | |
| KYOÖ_10_K_Sıklıkla, hayatımdaki olası başarısızlıkları nasıl önleyebileceğimi düşünürüm. | | 0.735 |
| KYOÖ_11_K_Yaşamımda genellikle, kazançlara ulaşmaktan ziyade kayıpları önleme eğilimi gösteririm. | | 0.677 |
| KYOÖ_9_K_Sıklıkla, kendimi başıma gelmesinden korktuğum kötü şeyleri yaşarken hayal ederim. | | 0.666 |
| KYOÖ_1_K_Genellikle, hayatımdaki olumsuz olayları engellemeye odaklıyım. | | 0.561 |
| KYOÖ_4_K_Gelecekte olmaktan korktuğum kişi hakkında sıkça düşünürüm. | | 0.513 |
| KYOÖ_7_K_Akademik hedeflerimi başaramayacağımdan dolayı sıklıkla endişelenirim. | | 0.355 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınımacı

Olaylara olumlu/olumsuz tepkiler: Ölçeklerin toplu faktör analizi sonucu ortaya çıkan 6. faktör genel olarak DİS/DAS ölçeğinin 2. ve 4. alt-boyutlarından oluşmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek Madde No Düzenleyici Odak (Y/K*) veya Boyut (B): | Faktör 6 | Faktör 4 |
|--|-----------------------------|------------------------------|
| | Olaylara Olumlu Tepkiler Y* | Olaylara Olumsuz Tepkiler K* |
| DIS/DAS_12_B4_İstediğim şeyi elde etmek için bir ihtimal görürsem, hemen harekete geçerim. | 0.72 | |
| DIS/DAS_4_B2_Bir şeyi yapmakta iyiysem, onu devam ettirmeyi severim. | 0.667 | |
| DIS/DAS_18_B2_Başıma iyi şeylerin gelmesi, beni çok olumlu etkiler. | 0.665 | |
| DIS/DAS_7_B2_İstediğim şeyi elde ettiğimde, heyecanlı ve enerji dolu olurum. | 0.414 | |
| DIS/DAS_9_B4_Bir şeyi istediğimde, genellikle onu elde etmek için elimden ne geliyorsa yaparım. | 0.388 | |
| DIS/DAS_19_B1_Önemli bir şeyi kötü yaptığımı düşündüğümde endişelenirim. | | 0.682 |
| DIS/DAS_24_B1_Hata yapmaktan endişelenirim. | | 0.657 |
| DIS/DAS_16_B1_Eğer hoş olmayan bir şeyin olacağını düşünürsem, genellikle oldukça “gerilirim”. | | 0.603 |
| DIS/DAS_8_B1_Eleştirilme veya azarlanma beni oldukça incitir. | | 0.557 |
| DIS/DAS_2_B1_Başıma kötü bir şey gelmek üzere olsa bile, nadiren korkarım veya sinirlenirim. | | -0.549 |
| DIS/DAS_13_B1_Birisinin bana kızgın olduğunu bildiğimde veya düşündüğümde, oldukça endişelenirim veya üzülürüm. | | 0.525 |
| KYOÖ_2_K_Sorumluluk ve yükümlülüklerimi yeterince yerine getiremeyeceğim diye tedirgin olurum. | | 0.39 |
| DIS/DAS_22_D1_Arkadaşlarıma kıyasla çok az korkum vardır. | | -0.326 |
| KYOÖ_15_K_Kendimi temel olarak, “olmam beklenen” kişi olmaya çalışan; yani görevlerini, sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan biri olarak görüyorum. | | 0.28 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

Faktör 6 anlamsal olarak incelendiğinde her bir maddenin kişilerin olumlu olaylara (örn., istediğin bir şeyi elde etmek, başına iyi şeylerin gelmesi) verdikleri tepkiler (örn., harekete geçmek, heyecan ve enerji dolmak) olduğu görülmektedir. Faktör 4 anlamsal olarak incelendiğinde ise her bir maddenin kişilerin olumsuz olaylara (örn., bir şeyi kötü yapmak, hata yapmak, eleştirilme ve azarlanma) verdikleri tepkiler (örn., endişelenmek, gerilmek, incinmek, sinirlenmek) olduğu görülmektedir.

Geçmiş Değerlendirme (geçmişten şu ana kadarki başarı): Toplu faktör analizi sonucu ortaya çıkan diğer bir faktör ise (Faktör 2) genel olarak DOA'nın yönelimci boyutundan oluşmaktadır (Tablo 8). Faktör 2 anlamsal olarak incelendiğinde, her bir maddenin kişinin geçmişten bugüne kadar kendini, yani başarılarını ve performansını, değerlendirmesi yönünde olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek_Madde No_Düzenleyici Odak (Y/K*): | Faktör 2 | |
|---|----------------|------------|
| | Değerlendirici | /Yönelimci |
| DOA_10_Y_Hayatta başarılı olmak konusunda ilerleme kaydettiğimi hissediyorum. | 0.797 | |
| DOA_1_Y_Çoğu insana kıyasla, genelde yaşamdan istediğinizi elde edemeyen biri misiniz? | -0.764 | |
| DOA_3_Y_Bugüne dek ne sıklıkta sizi daha çok çalışmaya teşvik eden işler başardınız? | 0.713 | |
| DOA_9_Y_Benim için önemli olan şeyleri başarmak konusunda, istediğim kadar başarılı bir performans sergileyemediğimi görüyorum. | -0.698 | |
| DOA_7_Y_Denediğinizde farklı şeylerde genellikle başarılı olur musunuz? | 0.449 | |
| DOA_11_Y_Hayatımda ilgimi çeken veya beni çaba harcamaya motive eden çok az hobi veya faaliyet buldum. | -0.299 | |
| DOKF_1_Y_Yaşamımı iyileştirecek fırsatlara odaklanırım. | 0.256 | |

Alan odağı: Analiz, Faktör 5'in DOA'nın aile ile ilgili dört maddesinden oluştuğunu göstermektedir. Faktör 7 ise KYOÖ'nün okul odaklı hem yönelimci hem de kaçınımacı maddelerinden oluşmaktadır (Tablo 9). Bu kavramsal gruplaşmalar, düzenleyici odakları ölçmek için geliştirilen soruların, sorularda belirtilen spesifik alan odaklarından etkilenebileceğine ve hatta alan odağının kaçınımacı ve yönelimci odakları birleştirebilecek kadar etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 9. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek_Madde No_Düzenleyici Odak (Y/K*): | Faktör 5 | Faktör 7 |
|---|--------------------|-----------------------------|
| | Aile ilişkileri K* | Okulla İlgili Değerler Y/K• |
| DOA_2_K_Büyürken, anne babanızın hoş görmeyeceği şeyleri yaparak "çizgiyi aştığımız" oldu mu? | 0.817 | |
| DOA_6_K_Büyürken, hiç anne babanızın karşı çıkacağı şekilde davrandınız mı? | 0.803 | |
| DOA_4_K_Büyürken anne babanızı sık sık sinirlendirir miydiniz? | 0.755 | |
| DOA_5_K_Anne babanızın koyduğu kurallara ne sıklıkta uyardınız? | -0.599 | |
| KYOÖ_12_Y_Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusundaki isteklerimi gerçekleştirmektir. | | 0.855 |
| KYOÖ_13_K_Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusunda olası bir başarısızlıktan kaçınmaktır. | | 0.771 |
| KYOÖ_8_Y_Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm. | | 0.584 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınımacı

Toplu faktör analizi sonucu ortaya çıkan Faktörler 8, 9 ve 10 yönelimci odak ile ilişkilidir. Üç faktör de motivasyon/uyarım/aktivasyon (arousal) ile ilgilidir.

Güdü: Analiz, Faktör 8'in DİS/DAS ölçeğinin toplam 4 maddeden (maddeler 3, 9, 12, 21) oluşan güdü (drive) alt-boyutunun iki maddesinden (3, 21) oluştuğunu göstermektedir (Tablo 10). DİS/DAS ölçeğinin 9 no'lu maddesi hem Faktör 6'ya (olaylara verilen pozitif tepkiler) hem de Faktör 8'e yüklenmektedir. 12 no'lu maddesi ise sadece Faktör 6'ya yüklenmektedir. Bulgular, özellikle pozitif olaylara verilen tepkilerle ilişkilendirilebilecek motivasyon veya güdünün de düzenleyici odakların bir alt-boyutu olabileceğine işaret etmektedir.

Eğlence arayışı: Faktör 9, DİS/DAS ölçeğinin 4 maddesinden (maddeler 5, 10, 15, 20) oluşan eğlence arayışı (*fun seeking*) alt-boyutundan oluşmaktadır (Tablo 10).

Ödüle duyarlılık: Faktör 10'un iki maddesi DİS/DAS ölçeğinin bir diğer alt boyutu olan ödüle duyarlılığın (*reward sensitivity*) iki maddesinden (maddeler 14, 23) ve DOKF ölçeğinin bir maddesinden (madde 5) oluşmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek Madde No Düzenleyici Odak (Y/K*) veya Boyut (B): | Faktör 8 | Faktör 9 | Faktör 10 |
|---|---------------------|--------------------|---------------------|
| | Güdü/ Motivasyon | Eğlence Arayışı | Ödüle Duyarlılık |
| | Y* | Y* | Y* |
| DİS/DAS_3_B4 İstedğim şeyleri elde etmek için, her yolu denerim. | 1.045 | | |
| DİS/DAS_21_B4 Bir şeyi elde etmeye çalıştığım zaman "kural tanımam". | 0.561 | | |
| DİS/DAS_5_B3 Eğlenceli olacağımı düşündüğüm yeni şeyleri denemeye her zaman istek duyarım. | | 0.582 | |
| DİS/DAS_10_B3 Çoğu zaman bir şeyleri başka bir sebep olmaksızın, sırf eğlenceli olabilecek diye yapmak isterim. | | 0.560 | |
| DİS/DAS_15_B3 Çoğu zaman düşünmeden o an aklıma eseni yaparım. | | 0.422 | |
| DİS/DAS_20_B3 Heyecan ve yeni duygular yaşamayı çok isterim. | | 0.390 | |
| DİS/DAS_23_B2 Bir yarışmayı kazanmak beni heyecanlandırır. | | | 0.786 |
| DİS/DAS_14_B2 İstedğim bir şey için bir fırsat yakaladığımda hemen heyecanlanırım. | | | 0.307 |
| DOKF_3_Y Esas olarak potansiyel başarıların peşinde koşarak motive olurum. | | | 0.302 |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

Son olarak Faktör 11 ve Faktör 12 deki maddeler birden fazla faktöre yüklenmiş ve istatistiksel olarak bir alt-boyut meydana getirmemişlerdir (Tablo 11).

Tablo 11. Dört Ölçeğin Toplu Açımlayıcı Faktör Yapısı

| Ölçek Madde No_Düzenleyici Odak (Y/K*): | Faktörler | | | | | | | | | | | |
|--|-----------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| | 1 | 3 | 6 | 4 | 2 | 5 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 |
| DOKF_4_K_Daha çok muhtemel başarısızlıklardan kaçınarak motive olurum. | Y* | K* | Y* | K* | Y* | K* | Y* | Y* | Y* | Y* | | |
| DOKF_2_K_Olası aksiliklerden ve olumsuz olaylardan kaçınmaya odaklanırım. | | | | | | | | | | | | |
| KYOÖ_18_Y_Genel olarak, başarısızlığı önlemekten ziyade başarıya ulaşmaya çabalarım. | | | | | | | | | | | | |
| DOA_8_K_Yeterince dikkatli olmamak, bazen başımı belaya soktu. | | | | | | | | | | | | |

* Y = Yönelimci, K = Kaçınmacı

Sonuç, Değerlendirme ve Öneriler

Çalışmada her ölçek ayrı ayrı doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. DFA sonuçlarına göre sadece DOA modelinin geçerliliği kabul edilebilir seviyededir. Diğer tüm modeller beklenen uyum iyiliği değerlerinin altında sonuçlar vermiştir.

Güvenilirlik analizlerinde, Cronbach Alfa değerleri ve madde toplam analizi, DOA ve KYOÖ ölçeklerinin güvenilir olduğuna, DİS/DAS ve DOKF ölçeklerinin kabul edilebilir seviyelerde olduğuna işaret etmektedir (Tablo 12). Dört ölçek iç tutarlılık bakımından karşılaştırıldığında, Cronbach Alfa değeri diğerlerinden daha yüksek olduğu için psikometrik açıdan en uygulanabilir ölçeğin KYOÖ olduğu düşünülebilir. Fakat açımlayıcı faktör analizi kuramsal yapıya en uygun ölçeğin DOA olduğuna işaret etmektedir. DOA dışındaki diğer ölçeklerin açımlayıcı faktör analizinde kuramsal olarak beklenen faktörlerin dışına çıktıkları görülmektedir. DOKF'nin ise hem Cronbach Alfa hem de açımlayıcı faktör analizi bakımından en kötü sonuçları verdiği görülmektedir (Tablo 12). Kısaca ampirik kıyaslamada geçerlilik ve güvenilirlik açısından en sağlıklı ölçeğin DOA olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Ölçeklerin Karşılaştırması

| Ölçek | Cronbach Alpha | | Madde-Toplam Analizi | Kuramsal Faktör Sayısı | Açımlayıcı Faktör | | Varyans |
|---------|------------------|-----------|-------------------------|---------------------------|-------------------|---------------|---------|
| | Yönelimci | Kaçınmacı | | | Analizi | Faktör Sayısı | |
| DOA | 0.75 | 0.76 | 0.47-0.83 | 2 | 2 | 42.09% | |
| KYOÖ | 0.81 | 0.82 | 0.35-0.70 | 2 | 4 | 60.89% | |
| DİS/DAS | 0.76, 0.61, 0.77 | 0.77 | 0.56-0.86 | 4 | 5 | 57.13% | |
| DOKF | 0.56 | 0.67 | 0.77-0.92 | 2 | - | - | |

Çalışmanın önemli bir amacı da ölçekler arasında kavramsal bir karşılaştırma yaparak aynı boyutları ölçüp ölçmediklerini anlamaktır. Görünüş geçerliliği (face validity) açısından karşılaştırıldığında her bir ölçeğin farklı kavramları ölçtüğü düşünülmektedir. İlaveten ölçeklerin alt-boyutları arasındaki korelasyonel ilişkiye baktığımızda yönelimci ve kaçınmacı odakların alt-boyutlarının kendi içlerindeki korelasyonların dahi çok düşük olduğu görülmektedir (Tablo 13). Yönelimci odak alt-boyutları içindeki en yüksek korelasyonlar dahi (KYOÖ ve DİS/DAS ölçeğinin alt boyutu olan eğlence arayışı arasındaki 0.49 ve KYOÖ ile DOKF arasındaki 0.48) düşük seviyelerdedir. Aynı şekilde kaçınmacı odak alt-boyutlarındaki korelasyonların da (-0.02-0.56) düşük olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla ölçeklerin aynı kuramsal kavramları ölçtüklerini söylememiz mümkün değildir.

Tablo 13. Alt-Boyutlar Arası Spearman Korelasyonu

| Ölçeklerin alt-boyutları | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
|--------------------------|----------------------------------|---------|--------|--------|---------|--------|--------|--------|--------|--------|----|
| Yönelimci | 1. DOA | 1 | | | | | | | | | |
| | 2. KYOÖ | .220** | 1 | | | | | | | | |
| | 3. DİS/DAS_EğlenceArayışı | .121* | .495** | 1 | | | | | | | |
| | 4. DİS/DAS_ÖdüleDuyarlılık | 0.061 | 0.106 | .316** | 1 | | | | | | |
| | 5. DİS/DAS_Dürtü | .156** | .273** | .285** | .383** | 1 | | | | | |
| | 6. DOKF | .352** | .478** | .425** | .117* | .231** | 1 | | | | |
| Kaçınmacı | 7. DOA | .179** | 0.038 | 0.046 | -.224** | -0.104 | 0.087 | 1 | | | |
| | 8. KYOÖ | -.273** | .444** | .231** | 0.096 | .132* | 0.1 | -0.057 | 1 | | |
| | 9. DİS/DAS_DavranışsalInhibisyon | -.247** | .246** | .328** | -0.072 | -.125* | 0.024 | 0.063 | .493** | 1 | |
| | 10. DOKF | -.166** | .231** | .179** | 0.057 | .133* | .194** | 0.019 | .561** | .293** | 1 |

* $p < .01$, ** $p < .05$

Dört ölçek toplu olarak açımlayıcı faktör analizine sokulduğunda düzenleyici odakların literatürde daha önce üzerine değinilmemiş farklı alt-boyutlarının olabileceği görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizinde ortaya çıkan faktörlerin anlamsal analizi yapıldığında gelecek odağı ve planlaması, olaylara verilen olumlu veya olumsuz tepkiler, geçmişi de-

ğerlendirme (geçmişten şu ana kadarki başarı), ve motivasyon/uyarım altında toplanabilecek güdü, eğlence arayışı ve ödüle duyarlılık şeklinde olası alt-boyutlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, hem gelecek odağı ve planlaması hem de olaylara verilen tepkiler alt-boyutlarında kaçınmacı ve yönelimci ayrışımı olduğu görülmektedir. Bu bakımdan da bulgular düzenleyici odakların ölçülmesinde matrix bir yapıya gereklilik olduğuna işaret etmektedir.

Araştırma kapsamındaki dört ölçek için literatür, reflektif ölçüm modelleri kullanmaktadır. Reflektif ölçüm modellerinde, kavramın gözlemlenen değişkenleri etkilediği varsayılır (Bollen ve Lennox, 1991). Neden-sonuç ilişkisi kavramdan değişkenlere gider. Bu nedenle de gözlemlenen değişkenler arasında korelasyonun yüksek olması beklenir. Ayrıca reflektif modelde değişkenlerin birbirlerinin yerini tutabileceği varsayılır (Diamantopoulos ve Winklhofer, 2001). Diğer bir ölçüm modeli olan, formatif ölçüm modelinde ise değişkenler kavramı belirlemektedir. Neden-sonuç ilişkisi değişkenlerden kavrama gider (Diamantopoulos ve Winklhofer, 2001). Dolayısıyla, reflektif ölçüm modellerinin aksine, gözlemlenen değişkenler arasında korelasyonun yüksek olması beklenmez. Literatürdeki çalışmalar ve bu araştırmanın bulguları yönelimci ve kaçınmacı odakların birbirleri ile yüksek korelasyona sahip olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca tüm ölçeklerin dahil edildiği açımlayıcı faktör analizinde ortaya çıkan 12 faktör de birbirleriyle ya düşük ya da orta seviyelerde (-.38 ve .49 arasında) bağlantılıdır. Değişkenler arasındaki düşük korelasyonlar düzenleyici odakları ölçmek için formatif ölçüm modellerinin daha uygun olabileceğine işaret etmektedir. Düzenleyici odakları hem reflektif hem de formatif ölçüm modelleri ile test edip karşılaştıran araştırmalara gereksinim vardır.

Bulgular düzenleyici odakların analizi bakımından da önemli çıkarımlar sunmaktadır. Düzenleyici odakların analizi sırasında, bir index yaratmak için, araştırmacılar yönelimci ve kaçınmacı odakların ölçüm değerlerini birbirlerinden çıkararak kavramı tek bir boyuta indirebilmektedirler (Carmacho vd., 2003; Hong ve Lee, 2008; Zhao ve Pechmann, 2007). Tek-boyutlu bir index yaratılması analizi kolaylaştırırsa da, yönelimci ve ka-

çınmacı boyutlar arasındaki korelasyon düşük seviyede olduğu için, tek-boyutlu index araştırmacıları yanlış çıkarımlara yönlendirebilir (Haws vd., 2010). Gelecekteki çalışmalar, kaçınmacı ve yönelimci alt-boyutları birleştiren analizlerden uzak durmalıdır.

Yönelimci ve kaçınmacı faktörler bakımından karşılaştırıldığında, DOA her iki odak için de birer faktöre, KYOÖ kaçınmacı odak için 1 faktöre ve yönelimci odak için 2 faktöre, DİS/DAS kaçınmacı odak için 1 faktöre ve yönelimci odak için 3 faktöre işaret etmektedir. DOKF'nin analizi bir faktör yapısı vermemiştir. Genel anlamda yönelimci odak için daha fazla sayıda faktör çıktığı gözlemlenmektedir. Bu ölçeklerin hepsi yönelimci odağın daha sık rastlanıldığı batı kültürlerinde geliştirilmiştir. Dolayısıyla ölçeklerin geliştirilmesi sürecinden ve verinin edinildiği toplumdaki kaynaklanan bir yanlılık olması mümkündür.

Çalışma dahilinde, iki tane ölçeğin (DOA ve DOKF) Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Fakat tekrarlayan ölçümlerle test-tekrar test güvenilirliğinin ölçülmesi gerekmektedir. Yapılan literatür taramasında bu iki ölçek için bu tür bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmadaki veri sadece öğrencilerden, İstanbul'da özel bir üniversiteden ve sadece bir akademik dönem içerisinde toplanmıştır. Türkiye'de daha geniş bir örneklem kitlesinden, farklı kültürlerden ve farklı zaman aralıklarından toplanan veri ile çalışma tekrarlanabilir. Böylelikle hem Türkiye genelinde hem de diğer kültürlerde bulguların geçerliliği kontrol edilebilir. Daha sonraki aşamalarda, ortaya çıkan alt-boyutlar için yeni sorular geliştirilerek düzenleyici odakları güvenilir bir şekilde ve tüm boyutlarıyla ölçebilecek bir ölçek geliştirme çalışması yapılabilir.

Sonuç olarak, bulgular incelenen dört ölçeğin farklı alt-boyutları kapsadığına işaret etmektedir. Dolayısıyla, DOA ampirik olarak en güvenilir ve geçerli ölçek olarak ortaya çıksa da, araştırmacılar çalışmalarının amaçlarını ve düzenleyici odakları hangi nedenler için (örn., gelecek ile ilgili planlar, geçmiş değerlendirmesi) kullanacaklarını detaylı olarak düşünmeli ve buna göre de ölçekler arasında bir seçim yapmaya çalışmalıdırlar.

EK 1 - Düzenleyici Odaklar Anketi (DOA)

Bu sorular, belirli olayların hayatınızda gerçekten NE SIKLIKTA meydana geldiği sormaktadır. Lütfen, her bir soruya, uygun seçeneği işaretleyerek yanıt veriniz.

1= Asla / Çok az, 3= Bazen, 5 = Çok sık

1. Çoğu insana kıyasla, genelde yaşamdan istediğinizi elde edemeyen biri misiniz?
2. Büyürken, anne babanızın hoş görmeyeceği şeyleri yaparak “çizgiyi aştığınız” oldu mu?
3. Bugüne dek ne sıklıkta sizi daha çok çalışmaya teşvik eden işler başardınız?
4. Büyürken anne babanızı sık sık sinirlendirir miydiniz?
5. Anne babanızın koyduğu kurallara ne sıklıkta uyardınız?
6. Büyürken, hiç anne babanızın karşı çıkacağı şekilde davrandınız mı?
7. Denediğinizde farklı şeylerde genellikle başarılı olur musunuz?
8. Yeterince dikkatli olmamak, bazen başımı belaya soktu.
9. Benim için önemli olan şeyleri başarmak konusunda, istediğim kadar başarılı bir performans sergileyemediğimi görüyorum.
10. Hayatta başarılı olmak konusunda ilerleme kaydettiğimi hissediyorum.
11. Hayatımda ilgimi çeken veya çaba harcamam için beni motive eden çok az hobi veya faaliyet buldum.

Kaynakça

- Aaker, Jennifer L. ve Angela Y. Lee (2006), “Understanding regulatory fit”, *Journal of Marketing Research*, 43(1), 15-19.
- Arslan, Arslan (2014), “Bireysel Girişimcilik, Düzenleyici Odaklar Kurami ile Açıklanabilir mi? Emlak Sektöründe Bir Uygulama”, 22. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, <http://ssrn.com/abstract=2441879> (Erişim: 28.03.2016).
- Laufer, Daniel ve E. Tory Higgins (2013), “Are all experiences of fit created equal? Two paths to persuasion”, *Journal of Consumer Psychology*, 23(3), 301-316.
- Avnet, Tamar ve E. Tory Higgins (2003), “Locomotion, assessment, and regulatory fit: Value transfer from “how” to “what””, *Journal of Experimental Social Psychology*, 39(5), 525-530.
- Bayazıt, Mahmut, Selin Erdil ve Burcu Çanacık (2011), “Sahip-yöneticilerin kurumsallaşma yorumları: çevresel tarama, çevresel karmaşıklık algıları ve denetim odaklarının etkisi”, *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 11(1-2), 5-34.
- Camacho, Christopher J., E. Tory Higgins ve Lindsay Luger (2003), “Moral value transfer from regulatory fit: what feels right is right and what feels wrong is wrong”, *Journal of personality and social psychology*, 84(3), 498-510.
- Carver, Charles S. ve Teri L. White (1994), “Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: the BIS/BAS scales”, *Journal of personality and social psychology*, 67(2), 319-333.
- Cunningham, William A., Carol L. Raye ve Marcia K. Johnson (2005), “Neural correlates of evaluation associated with promotion and prevention regulatory focus”, *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience*, 5(2), 202-211.
- Dholakia, Utpal M., Mahesh Gopinath ve Richard P. Bagozzi (2005), “The role of desires in sequential impulsive choices”, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 98(2), 179-194.
- Dholakia, Utpal M., Mahesh Gopinath, Richard P. Bagozzi ve Rajan Nataraajan (2006), “The role of regulatory focus in the experience and self-control of desire for temptations.” *Journal of Consumer Psychology*, 16(2), 163-175.
- Doğruyol, Burak (2008), “The impact of parental control and support on the development of chronic self-regulatory focus”, Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Gray, Jeffrey A. (1990), “Brain systems that mediate both emotion and cognition”, *Cognition & Emotion*, 4(3), 269-288.

- Gray, Jeffrey A. (1987), "Perspectives on anxiety and impulsivity: A commentary", *Journal of Research in Personality*, 21(4), 493-509.
- Haws, Kelly L., Utpal M. Dholakia ve William O. Bearden (2010), "An assessment of chronic regulatory focus measures", *Journal of Marketing Research*, 47(5), 967-982.
- Higgins, E. Tory, Ronald S. Friedman, Robert E. Harlow, Lorraine Chen Idson, Özlem N. Ayduk ve Amy Taylor (2001), "Achievement orientations from subjective histories of success: Promotion pride versus prevention pride", *European Journal of Social Psychology*, 31(1), 3-23.
- Higgins, E. Tory, Lorraine Chen Idson, Antonio L. Freitas, Scott Spiegel ve Daniel C. Molden (2003), "Transfer of value from fit", *Journal of personality and social psychology*, 84(6), 1140-1153.
- Higgins, E. Tory (1997), "Beyond pleasure and pain", *American psychologist*, 52(12), 1280-1300.
- Higgins, E. Tory (2000), "Does personality provide unique explanations for behaviour? Personality as cross-person variability in general principles", *European Journal of Personality*, 14(5), 391-406.
- Higgins, E. Tory, James Shah ve Ronald Friedman (1997), "Emotional responses to goal attainment: strength of regulatory focus as moderator", *Journal of personality and social psychology*, 72(3), 515-525.
- Hu, Litze ve Peter M. Bentler (1998), "Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification", *Psychological Methods*, 3(4), 424-453.
- Koenig, Anne M., Joseph Cesario, Daniel C. Molden, Spee Kosloff ve E. Tory Higgins (2009), "Incidental experiences of regulatory fit and the processing of persuasive appeals", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(10), 1342-1355.
- Lee, Angela Y. ve Jennifer L. Aaker (2004), "Bringing the frame into focus: the influence of regulatory fit on processing fluency and persuasion", *Journal of personality and social psychology*, 86(2), 205-218.
- Levine, John M., E. Tory Higgins ve Hoon-Seok Choi (2000), "Development of strategic norms in groups", *Organizational behavior and human decision processes*, 82(1), 88-101.
- Lockwood, Penelope, Christian H. Jordan ve Ziva Kunda (2002), "Motivation by positive or negative role models: regulatory focus determines who will best inspire us", *Journal of personality and social psychology*, 83(4), 854-864.

- Pham, Michel Tuan ve Hannah H. Chang (2008), “Regulatory Focus and Regulatory Fit in Consumer Search and Consideration of Alternatives”, Ed. Angela Y. Lee ve Dilip Soman, *Advances in Consumer Research*, Volume 35, 229-232.
- Summerville, Amy ve Neal J. Roese (2008), “Self-report measures of individual differences in regulatory focus: A cautionary note”, *Journal of Research in Personality*, 42(1), 247-254.
- Şişman, Simge (2012), “Davranışsal İnhibisyon Sistemi/Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 32(2), 1-22.
- Zhou, Rongrong ve Michel Tuan Pham (2004), “Promotion and Prevention across Mental Accounts: When Financial Products Dictate Consumers& Investment Goals”, *Journal of Consumer Research*, 31(1), 125-135.

